

DAMIZLIK KAZLARDA SÜRÜ YÖNETİMİ

Hazırlayan: Prof. Dr. Mehmet SARI

Kaz yetiştiriciliğinde üretimin en önemli unsurlarının başında damızlık sürü ve yönetimi gelmektedir. İyi olmayan bir sürü yönetiminde; kaz başı elde edilen dömlü yumurta sayısı ve kuluçka randımanında azalma, kaz başı elde edilen civciv sayısında düşme ve yetiştiriciliğin ekonomik olmamasına neden olmaktadır.

Kazların yılda bıraktığı toplam yumurta sayısı, diğer kümes hayvanı türlerinin çoğuna kıyasla çok düşüktür. *Anser cygnoides* kazları genellikle *Anser anser* kazlarından daha fazla yumurta üretimine sahiptir. Ancak çoğu tür için, kazlar iyi yönetim koşulları altında olsalar bile, yılda toplam yumurta sayısı 30-50'yi geçmez ve bazen daha az olur. Ayrıca, diğer birçok kanatlı türünden farklı olarak, kazlarda yumurtlama dönemi oldukça mevsimseldir ve bu nedenle üreticiler doğal yumurtlama dönemini uzatma veya değiştirme çalışmalarına gitmekte ve sürü yönetimine daha çok önem vermektedirler.

Bu yazımda damızlık kazlarda sürü yönetimi nasıl olmalı konusuna bilimsel bir bakış açısı getirerek hem yetiştiricilerimizin hem de öğrencilerimizi sıkmadan aşağıda maddeler halinde bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

1. Damızlıkta kullanacağın kazları doğru seç ve her bir kazın cinsiyetini bil!

- **Genetik Materyal:** Bunun için **adaptasyon** ve **uyum kabiliyeti** iyi, **hastalıklara dirençli** ve **verimi** iyi olan ırkları seç. Çarpık omurga, kötü bacak, çarpık ayak parmağı, deforme gaga veya deforme gözler gibi kusurları olan tüm kazları ayıkla.

2. Sürünü, sadece tek bir ırktan oluştur!

- Bu ırkları başka ırklarla **melezleme yapma**, yoksa verimleri düşer.

3. Damızlıkta kullanılacak erkek kazları canlı ağırlık, dişi kazları yumurta verimi ve kalitesi yüksek olanlardan seç!

➤ Böylelikle sürünün **verim kabiliyetini** artırabilirsin.

4. Süründe, 1 erkek kaza en fazla 3-4 dişi kaz ayır!

➤ Aksi halde **dölsüz yumurta** sayısı artar, daha az civciv elde edersin.

5. Sürünü, kazlar yumurtlamaya başlamadan en az 2 ay önce oluştur!

➤ Aksi halde sürüdeki erkek kazlar arasında ölümlerle sonuçlanabilecek **kavgalar** şekillenebilir.

6. Damızlıkta kullanacağın ve yumurta alacağın kazları uygun besle!

➤ Bunun için (%16-17 proteinli, 2900 enerjili) **damızlık kaz yemi** veya **yumurtacı tavuk yemini** kaz başı 200-220 gr olarak kullan. Aksi halde dişilerde **yumurta verimi ve kalitesinde**, erkeklerde **sperma verim ve kalitesinde** düşme meydana gelir. Kuluçkadan civcivler çıkamaz, çıkanlar ise güçsüz kalır ölür.

7. Tüm ilaç ve aşı uygulamalarını, damızlık kazlar ilk yumurtaya başlamadan önce yap!

- Aksi halde kazlarda **hastalıklar** ve **ölümler** şekillenebilir. Anaç kazlarda uygulanacak aşı ve ilaçlama programı aşağıda sunulmuştur.

Yumurtlamaya başlamadan 35 gün önce	Dış parazit (Flumetrim)	Tüye dökme
Yumurtlamaya başlamadan 28 gün önce	İç parazit (Levamisol, Piperazin sitrate)	İçme suyuna
Yumurtlamaya başlamadan 21 gün önce	İkili karma (Enfeksiyöz Bronşit+New Castle); 4 ayda bir tekrarlanmalı	İçme suyuna
Yumurtlamaya başlamadan 14 gün önce	Derzsy	Kas içi (0.5 cc)
Yumurtlamanın pik dönemi	Derzsy	Kas içi (0.5 cc)

8. Işıklandırma programına sürü yumurtlamaya başlamadan 3-4 hafta önce başla! Kazların barındıkları yerde her gün en az 14 saat aydınlatma yap!

- Aydınlatma süresinin 14 saatten az olması anaçların yumurtlamaya daha geç girmesine ve büyük yumurtaya, fazla olması da yumurtlamaya erken girmesine, strese ve küçük yumurtaya neden olabilir.

9. Damızlıkta kullanacağın kazlar uygun barınak ve donanım kullan!

- Metrekarede 2 kaz, optimum 10-16 derece sıcaklık, % 60-70 nemli barınak,
- Barınağın 1,5-2 katı kadar avlu, hektara 200 kaz olacak şekilde mera,
- 5-7 cm kalınlığında talaş ya da saman altlık,
- Kaz başına 20 cm uzunluğunda yemlik ve suluk, 4 kaz için 50 cm (genişlik) x 70 cm (derinlik) x 70 cm (yükseklik) ölçülerinde bir folluk,

10. Günde en az 2 defa yumurtaları topla, kuluçkalık yumurtaları 10 günden fazla bekletme!

- Aksi halde kuluçka randımının düşer, yeterli sayıda civciv alamazsın.

11. Kuluçkalık yumurtaların depolandığı odanın sıcaklığına, nemine ve yumurtaların pozisyonuna dikkat et!

- Aksi halde yumurtalar bozulur, kuluçkadan civciv çıkmaz. Bunun için yumurtaları 10-15 °C sıcaklıkta ve %70-75'lik rutubetli ortamda, sivri ucu aşağıya gelecek şekilde ve günde birkaç defa 90 derece açı ile çevir.

**12. Aşırı kirli yumurtaları kuluçkada kullanma!
Az kirli yumurtaları temizle, dezenfekte et, temiz yumurtaları ise dezenfekte ettikten sonra kuluçkada kullan.**

- Aksi halde kuluçka randımını düşer. Bunun için az kirli yumurtaları tel fırça ile yumurta kabuğuna zarar vermeyecek şekilde temizle, dezenfekte et, kullan. Aşırı kirli yumurtaları kullanmak istiyorsan yıka. Yıkama suyunun sıcaklığını, yumurta sıcaklığından yüksek olacak şekilde (tavsiye 38-46°C) ayarla, suya sodyum hipoklorit (çamaşır suyu) veya hidrojen peroksit ekle. Sonra temiz ve yumuşak bir kumaş parçası ile kurula, daha sonra 3 dakika %2'lik formalin solüsyonu içinde beklet ve yumurtaları tepsilerine dizerek havada kurumaya terk et.

KAYNAKLAR

Buckland R, Guy G (2002). Goose production. FAO Animal Production and Health Paper no: 154, Rome, Italy.

Saatçi, M., Tilki, M., Sarı, M., & Şahan Yarıcıer, Ö. (2021). Her Yönüyle Kaz Yetiştiriciliği. Kutlu ve Avcı Ofset. Antalya-Türkiye.